

Krzyż – karawaka wpisany do rejestru zabytków

Wykonany w 1892 r. krzyż – karawaka znajduje się na terenie zabytkowego cmentarza farnego w Białymstoku. Został wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Białymstoku.

Krzyż typu karawaka swoją nazwę wywodzi od hiszpańskiego miasta Caravaca i jest związany z relikwiarzem mającym chronić miasto przed klęskami. W Europie typ krzyża – karawaki rozpowszechnił się w XVI wieku i był popularny w kolejnych stuleciach. Karawaki były ustawiane na cmentarzach epidemicznych, przy drogach oraz używane w formie medalika.

- Przedmiotowy krzyż – karawaka znajduje się w 29 kwaterze zabytkowego cmentarza farnego w Białymstoku. Został ufundowany przez parafian jako prośba o ochronę przed epidemią cholery panującą pod koniec XIX wieku w Europie. – informowała prof. Małgorzata Dajnowicz, podlaska konserwator zabytków.

Krzyż został wykonany w 1892 roku w fabryce Antoniego Wieczorka, jednego z czołowych fabrykantów działających na terenie Białegostoku w XIX wieku. Zakład Wieczorka, którego początki sięgają lat 70. XIX wieku, szybko stał się jednym z największych w regionie.

- Odbiorcami jego wyrobów byli nie tylko przedsiębiorcy, zakupujący m.in. sprzęt do swoich zakładów rzemieślniczych i fabryk, ale również osoby prywatne, nabywające m.in. metalową galanterię czy ozdobne odlewy – mówiła prof. Małgorzata Dajnowicz.

Żeliwny krzyż z granitową podbudową został wykonany w technice odlewu z elementami technik kamiennych. Na ścianach cokołu

Odlewów z elementami technik kamiennosciennych. Na ścianach cokołu zostały umieszczone odlewane, prostokątne tablice, dekorowane ozdobnymi mocowaniami, uszkami w narożach oraz profilowaną listwą. Na tablicach znajdują się teksty modlitw w intencjach ochrony przed zaraźliwą chorobą (morowym powietrzem). W dolnej części podstawy krzyża znajduje się tabliczka z napisem „KARAWIKA”.

Krzyż – karawaka posiada przede wszystkim wartości artystyczne przejawiające się w sposobie zakomponowania obiektu, dekoracyjnym opracowaniu cokołu i tablic oraz graficznym rozmieszczeniu literatury użytej w tekstach modlitw.

Krzyż – karawaka został wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Białymstoku. Rozmowy w sprawie wpisu obiektu do rejestru zabytków trwały kilka lat. W przypadku zabytku ruchomego – wpisu do rejestru dokonuje wojewódzki konserwator zabytków na wniosek właściciela tego zabytku.

Krzyż – karawaka jest pierwszym obiektem ruchomym z terenu cmentarza farnego w Białymstoku wpisanym do rejestru zabytków.

*źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku
oprac. Aneta Kurska*